

ben jöttél a világra. Fiam, könyörülj meg anyádon! Ments meg, kérlek! Szerezz nekem egy injekciót, mert ha nem szerzel, én hamarosan meghalok!

Doli képtelen volt tovább hallgatni, s azonnal a kórházba rohant. Ott azonban közölték vele, hogy az ilyen betegekét jelenteniük kell a rendőrségnek. Ekkor visszafutott a gyógyszerért, ahol ezúttal a tulajdonos fogadta.

– Uram, bármit kérhet, csak adjon nekem egy ópiumos ampullát! – lihegte földúltan.

A férfi gyanakvóan nézett a könnyeivel küszködő fiúra.

– Rendben van, adok egyet, de csak ha megígéred, hogy máshol nem veszel ilyet.

Megegyeztek.

– Mindig is tudtam, hogy az én fiam vagy – szólalt meg az anyja megenyhülten, miután beadta magának az injekciót. Ettől Doli is jobb kedvre derült, és megkereste a fogadó tulajdonosát, hogy szeretné megtéríteni a kirabolt vendég kárát.

Amikor visszatért a szobájába, az anyja már mélyen aludt. A fiú lekapcsolta a lámpát és mellé feküdt. Óvatosan átölelte a nyakát. Az asszony most nem lökte el a kezét, Doli pedig szoritotta, egyre erősebben szoritotta. A legyengült test megremegett, akár egy szitakötő, de a fiú már nem engedett a szoritáson.

1953 október

Yoo Jinil és Szűts Zoltán fordítása

RI HOCSHOL Egy hűvös este fülledtsége

– Azt kérde, uram, unatkozom-e? – vigyorgott bárgyún a tábornok segédtszije. Általában kellemesen érinti az embert, ha a felettese ez iránt érdeklődik.

A fiatal tábornok, aki addig forgószékekben hanyatt, keresztbe vetett lábával az asztalon pihent, hirtelen előrebukott, dobbantott a padlón, és megismételte a kérdést:

– Unatkozik, százados? Unatkozik, mi?

Szavaiból nem volt nehéz kihallani, hogy voltaképpen ő maga unatkozik, mi több, majd belehal az unalomba. Az alárendelt pedig magától értetődő udvariassággal osztja ezeket az érzéseket, de hát merne is csak nem unatkozni!

Alig múlt tíz napja, hogy a generális megkapta első tábornoki csillagát. Ezt követően egy hétig mást sem csinált, mint fogadásokra járt. Szőulba és más városokba is ellátogatott a feletteseihez, de már két-három napja tétlenkedett itthon, az ásatag laktanyában. Nem akadt teendője, s emiatt egyre nyugtalanabbá vált. Mintha egész teste, a talpától az ülepén át a feje búbjáig viszketne.

Ott volt az elmúlt este. A tábornok magához intett egy szolgálatát éppen befejező közlegényt, és dzsipjével a közeli városba hajtott. Ketten ették-itták végig az összes éttermet és az egész választékot, aztán a tábornok diadalittasan rendezte a számlát. A szegény kiskatona nem tudta mire vélni a helyzetet, először halálra rémült, azt hitte, valamilyen titkos, főbenjáró vétségért viszik a veszítőhelyre, de aztán – hátha ez utolsó kíván-

sága – a világért sem mulasztott el egyetlen fogást sem. Másnapra híre ment a különc lakomának, és bármerre járt, a tábornokot mindenütt kaján tisztelgés fogadta.

– Min mulattok, nyavalyások?! – ordított rájuk kidagadt erekkel, de azok csak vigyorogtak.

Délután öt óra múlt. A szemközti utcalámpa bevilágított az irodába. Tompa fényét a rovarok tavaszi rajzása bizsergette.

– Nincs igazam? Unatkozol te is...

– Igen, uram.

A tábornok felállt. Levette zubbonyát a fogasról, magára húzta, visszaült és összefonta ujjait.

– Jó volna egy háború. Ugye, jó volna, százados?

– Nos, uram...

– *Nos, uram?* Miféle válasz ez? *Igen* vagy *nem*?

– Egyetértek Önnel, tábornok úr!

– Miért?

Nagyon unatkozhat, vélekedett a segédtszjt. Ismét elvigyorodott, és így felelt:

– Az unalom miatt, tábornok úr.

– Ki unatkozik, te vagy én?

– Mindketten, uram!

A tábornok láthatóan elégedett volt a válasszal, kedélyesen felnevetett.

– Ez igen! Egy igazi katona így felel – ismételte. Aztán hozzátette: – Valami háborúféle, az volna jó. A katonának ne unatkozzanak. Igen, egy jó kis háború. A katonai forradalom* oké, de annak vége, lezártuk mindörökre... Valami újra vágyom. Mit mondasz erre, százados?

– Magam is így gondolom, uram.

– Miért?

– Nem tudom. Nehéz szavakba önteni, tábornok úr.

A tábornok megint felnevetett. Nevetéséből önbizalom áradt, egy olyan emberé, aki tudja, hogy önbizal-

* Az 1961-es katonai puccs hívei akciójukat katonai forradalom néven említették.

mat áraszt magából. Alaposan begyakorlott, így aztán erőltetett nevetésnek hangzott.

– Rendben van. Kocsikázzunk egy kicsit – mondta a tábornok, és hirtelen felpattant a helyéről.

Kim százados a volánhoz ült. A tábornok rákiabált:

– Szálljon ki!

A százados kikászálódott. A tábornok váratlanul ráordított:

– Vi-gyázz!

A segédtsit meglepődött ugyan, de engedelmeskedett.

– Pihenj!

– Vi-gyázz!

Újból vigyázzba vágta magát. A tábornok őt használja unaloműzőnek, de azért engedelmeskedni kell.

– Pihenj! Vi-gyázz! Pihenj! Vi-gyázz!

Mialatt ők ketten ezzel a játékkal voltak elfoglalva, a katonák ijedten bámulták, mit művel ez a két tiszt.

A tábornok végül elmosolyodott, és megveregette a százados vállát:

– Nagyon jó. Ez aztán a katonás tartás, százados! Majd hozzátette: – Hívd össze a fiúkat!

Jókora ribillió kerekedett, végül mindenki ott izzadt teljes menettfelszerelésben. Mintha kitört volna a háború. A tábornok felsorakoztatta a századokat, és ide-oda cikázva harsogta:

– Katonák! Őrizzük meg a harci szellemet és az elszántságot! Készültségünk egy percre sem lankadhat! Dicséret a katonaság éberségének! Oszolj!

A katonák zavarodottan vonultak vissza körleteikbe, fülükben csengett a rövid, de hatásos szónoklat.

– Százados!

A tábornok széles mosolyában már pipa füstölt.

– Kocsikázzunk egyet, százados!

– Merre, uram?

– Csak a környéken. Lássuk, hogyan élnek a szomszédos városban.

A segédtsit a volán mögé ült. Magában azért fohászodott, hogy felettese végre lecsillapodjék.

A tábornok harctéri tekintélyét jócskán megtépázták a békeévek. Immár nem lehetett komolyan venni, és a százados sehogyan sem fogta föl, hogyan vihette végbe a neki tulajdonított hőstetteket. Azt mesélték róla, hogy a harcvonalak mögött arcizma sem rándult, higgadtan végezte a hadműveleteket, akár a begyakorlott számtanpéldát. Megfontolt volt. Szükszavú. A századost napról napra meghökkenítették a tábornok kamaszos húzásai. Neheztelt rá, de nem tudta igazán megvetni felületessége miatt, imponált is neki felettésének vagánysága. A tábornok olyan ember lehet, akit mélyen felkavarnak a hétköznapi apróságok, a bosszúságok felbőszítik, nem éri be azzal, ami közönséges,

ami megszokott. Az ilyenek nem adják meg magukat a sorsnak, minél kritikusabbá válik a helyzet, annál higgadtabbak. A tábornok bizonyára efféle ember, gondolta a százados. Mint szárnysegéd sokszor részesült fejmosásban jelentéktelen apróságok miatt, de egy idő után hozzászokott a letolásokhoz. Sőt, időnként az volt a benyomása, hogy egy kisgyerek a felettese, és neki kell vigyáznia rá.

A százados legkisebb fia hétéves volt. Valahányszor Kim százados hazatért hozzá egésznapos szolgálata után, a gyerek nyüstölte, hogy játsszon vele. A játék szereposztása a következőképp festett: fia lépett elő tábornokká, ő megmaradt századosnak. Gyereke, fakarddal az oldalán, vezényszavakat harsogott, melyeknek engedelmeskednie kellett.

– Vigyázz!... Pihenj!... Vigyázz!... Pihenj!... – A százados tréfásnak találta, hogy a játék hevében egészen természetesnek tűnt fia számára a parancsolgatás. Partvissal hadonászó felesége sietett segítségére, mint valami felmentő sereg:

– Nyughass már, kicsim, apád nagyon kimerült!

A százados arra jutott, hogy ő maga hétköznapi emberként azoknak a szolgálatára hivatott, akik a hétköznapiak ellen láznak, akik nem törődnek bele a mindennapok sivárságába, kritikus helyzetekben pedig világraszóló tettekre képesek.

A tábornok képtelen volt lassan vezetni. „A katoná nem öszvérhajcsár!” – így rivall a sofőrökre. A százados hamar tisztába jött ezzel, és rálépett a gázpedálra. Autójuk elérte az ötven mérföldes tempót. Sima és széles úton siklottak a város felé.

– Százados!

– Uram?

– Tudod-e, ki a legbátrabb az ütközetben? – kérdezte a tábornok, hátra dőlve a bőrülésen, szájában pipával. Hogy az alárendeltje nem felelt, folytatta: – Tegnap egy sorállományúval töltöttem az estét. Az affélék kiválóak a csatában! Az olyan lassú észjárású fickók... ők a legbátrabbak, a legkitartóbbak. Egyszerű bosszúvágó és gyűlölet fűti őket. És magas fűtőértékű félelem. Azt tudod-e, milyen a bátor parancsnok?

– Ezt tudom, tábornok úr.

– Nos?

– Az önhöz hasonlók, uram!

A tábornok hamiskásan vizslatta:

– Hát milyen vagyok én?

– Ön keményen bánik az alárendeltjeivel. Nem szenvedheti az unalmat, ezért a dolgok normális menetével sem elégedett. Ilyen ember ön, tábornok úr.

– Pontos észrevétel, nagyon pontos! Ezt nem is néztem volna ki magából, százados. Maga okosabb, mint

gondoltam – mondta a tábornok, és segédtsíztje hátára csapott. A dzsip is megrázkódott belé.

Az autó már a városban száguldott. Semmi említésre méltót sem tapasztaltak. Útépités folyt a városközpontban, az aszfaltotlan sávon porfelhőt kavartak. Kétfelől alacsony házak sorakoztak, homlokzatukra vastagon ráarakódott a por, homok és egyhangúság. A kihalt utak fölé idősebb férfiak görnyedtek, kornyadoztak az ingatlanirodánál, a zöldéségnél háziasszonyok sertepertéltek, szoknyájuk körül maszatos kölykök ágaskodtak. Izgalomra várva lesték, hátha történik valami. A kereszteződés közepén rendőr ácsorgott, tétova pillantásokat vetett mindenfelé, aztán megpillantotta a dzsipen a tábornoki rangjelzést, és feszes vigyázzban tisztelgett. A századosnak fel sem tűnt ez, ám a tábornok a süvítő szélvédőn áthajolva is viszonzta a tisztelgést.

– Százados!

– Igen, uram!

– Tegyük még egy kört.

– Uram?!

– Azt mondtam, tegyük még egy kört. Vissza a folyópartra, aztán át a városra!

A századosnak fogalma sem volt arról, mit akar a felettese, a tábornok azonban nem tért ki a részletekre, csak szívta pipáját szótlanul.

A dzsip nekiiramodott a város szélének, aztán pedig vissza a központ felé. A kora tavaszi föld pezsgett, bozsgott, illata bódítóan belengte a határt, a folyóvíz opálosan áttűnt a szürkésfehéren gomolygó porszemcséken. Egy ideig a parton haladtak, üstökös-ként húzva maguk mögött a porfelhőt.

– Százados!

– Igen, uram!

– Az emberek egy része izgágán ugrabugrál, míg a többiek békésen elvackolódnak szűkös életükben.

– Igen.

– Érti, mire gondolok?

– Azt hiszem, igen.

– Maga szerint a türelmetlen természetűek boldogok?

– Fogalmam sincsen, vajon boldogok-e, tábornok úr.

De azt tudom, hogy nagyon hatékonyak. Az építésben és a rombolásban egyaránt. Ez a hatékonyság kétélű fegyver.

A dzsip megint a városba ért. Sebességét csökkenteni kellett, ahogy letért a szilárd burkolatról. Olyannyira, hogy a százados kibetűzhette az ingatlaniroda homlokzatán alig lebbenő reklámszöveg piros feliratát. A lomha zászló mintha befülledt volna a kisvárosi szürkületbe. „A fülledtség – merengett a százados –, a júliusi monszun nyirkos hősége, mikor moccanni sincs erőd, csak a szünyogok csípnék; sokak számára ilyen az élet.

Számomra is” – gondolta. – „Az emberi lét végső bizonyosága a fülledt hőség.” A fia jutott eszébe:

– Apuci, vi-gyázz! – A százados bokái összecsaattannak.

– Apuci, pihenj! – Sztéveti lábait.

– Vigyázz! Pihenj! Vigyázz! Pihenj!

A felesége közbelép. Azt mondja:

– Elég! Apuci nagyon fáradt. – Aztán csilingelő hangján elneveti magát. Az élet fülledtsége...

A felesége lesegíti a kabátját. A százados gépies arc kifejezést ölt magára, hogy megőrizze családfői méltóságát. Az asszony telitölti a mosakodólavort. Néha fent van a hold, néha nincs. De hiszen mi jelentősége ennek? A felesége megszólal – a fülledt, fojtogató élet, a megélhetés gondjairól fecseg. Ez fárasztja a férfit. Végső soron sokkal pihentetőbb a tábornokkal kocsikázni.

Megint a kereszteződéshez értek, ahol a rendőr előírászerűen tisztelgett. Középkorú, sápadt férfi volt.

– Százados!

– Igen, uram!

– Tegyük még egy kört!

– Uram?!

– Azt mondtam, tegyük még egy kört!

A tábornok egyre izgatottabbnak látszott. A százados felettese tekintetét fürkészte, hogy kikémlelje, mi történik vele, de hasztalan. Az autó nekiiramodott a város szélének, aztán pedig vissza a folyóparton a központ felé. Megint a kereszteződéshez értek, a rendőr megint feszesen tisztelgett a száguldó dzsipnek, a tábornok megint katonásan viszonzta.

– Még egyszer, százados. Tegyük még egy kört! – kiáltotta.

A százados végre megértette, miről van szó. Halványan, elégedetten elmosolyodott. A tábornok a századosra pillantott:

– Rájött, százados?

– Igen, uram!

– Mi a véleménye?... Mit gondol? – a tábornok kivörösödött az izgalomtól.

Hirtelen a százados is szaporábban kapkodta a levegőt. A fenébe is, mi ez? Önmagát is meglepte, mennyire izgatottá válik, mintha egy démon kényszerítene, hogy kitépje onnan, belülről a fuldoklást, mint szervetlen, idegen testet. Úgy érezte, a hétköznapi fülledtsége elviselhetetlenül tapad a bőrére, át- meg átjárja és belételepszik. Láta, ahogy a tábornok zubbonyát áztatja az izzadság. Saját arcáról is törölgetnie kell a patakokban csordogáló verítéket.

A dzsip már közel hetven mérföldes sebességgel robogott; a közömbös szemlélő azt hihette erről a folyóparti száguldásról, mintha valami szörnyszülött rohanna a szakadék felé. Mintha az autóra is átragadt volna a

izgalom. Bekapcsolt fényszórói lüktető emberi szemként világítottak. Mintha a kocsit nem gépezete és üzemanyaga mozgatná, hanem a két tisztben feszülő láz. Autótestű, ikerfejű kentaur? A két férfi azt kívánta, bárcsak ez az állapot örökké tartana. A gépből áradó energia nyugtázta le őket? A városka utcáin kódorgók rémülten lesték a hajszát. Az öregek az ingatlanügynökség előtt a padkára húzódtak leskelődni, a kölykök abba hagyták játékukat, és bámulták a lázas robogást. A zöldseges és trécselő vevői úgyszintén.

A dzsip elszabadult vadállatként iramodott végig a főutcán. Már a rendőr is ijedten, de ismét előírás szerint, sőt a korábbiaknál is feszesebben és hosszabban tisztelt. Őt is hatalmába kerítette ez az ősi dühöngés?

– Még egy kört! – kiáltotta az egyre intenzívebben verítékező tábornok, s intett a lovaglópálcával.

Addigra már teljesen besötétedett. A dzsip a keresztesedéshez ért. A rendőr ott volt, és előírászerűen tiszteltget.

– Állj! – ordította a tábornok.

Csikorgó fékekkel álltak meg, mély csöndbe zuhantak. A hétköznapiok füledtsége itt is utolérte őket. A tábornok kiugrott a dzsiből, és a rendőrhöz lépett.

– Hány éves vagy?

– Hamincnyolc, uram – felelte a vigyázzban álló rendőr.

– Nevezd meg a feletteseid!

A rendőr tétovázott.

– A feletteseid, ember, fentről lefelé! Vagy nem tudod, mi az, hogy *felettes*?

A rendőrnek végre sikerült kinyögnie a városi rendőrkapitány nevét.

– Fentről lefelé! A belügyminiszterrel kellene kezdeni! – förmedt rá a tábornok. Rövidesen kiderült, hogy a rendőr nem tudja a minisztere nevét, többszöri nekirugaszkodás után is csak az országos rendőrfőkapitány jutott eszébe.

– Hol laksz? – faggatta tovább a tábornok.

Kim százados lejegyezte a címet. Nyilvánvalóan ez a parancsnok kívánsága. Aztán visszaültek az autóba.

– Hajtsak vissza a laktanyába, uram?

– Előbb ugorjunk el erre a címre. De álljunk meg egy hentesnél útközben.

A segédtsízt gázt adott, a dzsip azonban már nem az a vad kentaur volt, mint nemrég, csak egy esetlenül csörömpölő fémdoboz. A százados zsebkendőjével törölgette arcáról az izzadságot.

A hentesnél két font húst vásároltak, a közeli vegyesboltban süteményt és édességet. Nyugodt tempóban gördültek a kívánt cím felé.

Egy rozoga, deszkából ácsolt házhoz értek, ahonnan rongyos asszony támolygott ki a fékcsikorgására.

Nem lehetett több negyvennél, de ápolatlansága sokkal idősebb nő benyomását keltette.

Amikor a százados megkérdezte tőle, hogy itt lakik-e ez és ez a rendőr, a nő bölintott, és kérdően rábámult:

– Mi történt? Csak nem csinált valami rosszat?

A százados elmagyarázta neki, hogy ki a másik tiszt és mit akar: kifejezni háláját egy kivételesen példamutató rendőr családjának. A rendőr felesége zavarba jött, de inkább tűnt rémültnek, mint meglepettnek.

A tábornok közelebb lépett, és nem túl meggyőzően hozzátette:

– Nagyszerű fickó, az ön férje kiváló ember. – A tábornok nem mozgott otthonosan ebben az új szerepben. Olyan hangon szólt, mint egy iskolásfiú feleléskor. A százados alig bírta visszafojtani kuncogását.

– Ön bizonyára boldog, hogy ilyen nagyszerű ember a férje – folytatta a tábornok –, azért jöttünk ide, hogy kifejezzük hálánkat. Amikor rájött, hogy nem tud semmi választ kicsikarni a hüledező asszonyból, segédtsíztjére förmedt:

– Százados, miért nem adja már ide?

A százados átadta a csomagot.

– Hány gyerekük van? – kérdezte a tábornok csomaggal a kezében.

– Hatan vannak.

– Bizonyára nagyon boldogok. Úgy értem, hat gyerek sok örömmel jár.

Az asszony nem válaszolt erre semmit.

– A férje nagyszerű ember... – A tábornok ezt még többször elismételgette apró meghajlások kíséretében. A nő elveszetten toporgott, egyik lábáról a másikra helyezte testsúlyát. Egy félmosoly kíséretében vette el a csomagot. A tábornok rosszkedvűen ült be a kocsiába. Segédtsíztje észrevette ezt, bekísérte az asszonyt a házba, majd kisvártatva visszajött. A felettese komor arckifejezéssel szívta pipáját.

– Tábornok úr, nagyszerű dolgot cselekedett! Az egész család magánkívül van az örömtől. A kicsomagolt süteményt és édességet bámulják és sírnak. Egyre csak azt hajtogatják, „hogya” lehet egy tábornok ilyen nemes szívé és nagylelkű” – mondta a százados.

A sötét felleg egycsapásra szertefoszlott a tábornok homlokán.

– Nagyszerű! Mehetünk vissza a laktanyába! – kiáltotta vidáman.

Késő éjjel, amikor a rendőr hazaért, és a felesége elújságolta, mi történt, csak ennyit vetett oda:

– *A franc essen bele!*

(1976)

Osváth Gábor fordítása